

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Яремчук Регини Анатоліївни «Психолого-правові засади використання поліграфа в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України» подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Дисертацію Яремчук Р.А. присвячено актуальному питанню вивчення психологічних та правових засад застосування поліграфічного дослідження в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України. Запорукою ефективної діяльності правоохоронних органів та підрозділів виступає науково обґрунтована кадрова політика. На сьогоднішній день констатується відсутність концептуального бачення психологічних та нормативно-правових засад її здійснення на державницькому рівні. Опрацювання основних теоретичних положень зарубіжного та вітчизняного досвіду в ретроспективному аналізі дозволяє стверджувати про значущість психологічних засад її реалізації. Удосконалення психологічного інструментарію здійснення кадрової політики підрозділів МВС України та його нормативно-правового обґрунтування актуалізується на фоні сучасних суспільних викликів.

Комплексного дослідження психолого-правових засад застосування поліграфічного дослідження в межах кадрового забезпечення підрозділів МВС України до тепер не проводились, саме тому, дисертаційна робота Яремчук Регини Анатоліївни акцентує увагу наукової спільноти на важливості цієї проблеми, а також пропонує фахівцям-психологам шляхи і засоби його удосконалення. З огляду на висловлене, актуальність дисертації Яремчук Р.А. не викликає сумнівів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків. Теоретичні та методологічні засади дослідження психолого-правових аспектів використання поліграфа в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України реалізовані в проблемному полі юридичної психології з окресленням специфіки поставленої мети, об'єкта і предмета дослідження. Для вирішення

дослідницьких завдань Регина Анатоліївна вдало використала комплекс взаємопов'язаних загальнонаукових й спеціально-наукових методів і підходів, мету дослідження сформулювала науково виважено, завдання окреслила оптимально, об'єкт та предмет дослідження визначила коректно, відтак три логічно пов'язані між собою розділи не лише розкривають обрану проблематику, але і викликають наукову зацікавленість.

У *першому розділі* «Психолого-правові основи кадрового забезпечення підрозділів МВС України» представлений ретроспективний аналіз розвитку наукових поглядів щодо розуміння генези становлення інституту кадрового забезпечення в просторі правоохоронної діяльності. Автором ґрунтовно розглянута динаміка та особливості кожного етапу історичного розвитку кадрового забезпечення враховуючи іманентні їм суспільно-політичні та економічні умови. Визначаючи характерні сучасному етапу становлення особливості, здобувачка акцентує увагу на актуальних для сьогодення проблемах кадрового забезпечення. В змісті підрозділу своє відображення знайшло питання обґрунтування необхідності формування й реалізації єдиної кадрової політики підрозділів МВС України. Надано розгорнуту диференціацію категоріального апарату теоретичного дослідження та, на основі нього, сформульовано авторське бачення понять «кадрова політика», «кадрове забезпечення», «кадри», «персонал» тощо. Знайшло своє обґрунтування позиція здобувачки про нагальність створення загальної концепції кадрового забезпечення підрозділів МВС України враховуючи множинність та варіативність кожного з них. Окреслені базові напрями психологічних засад реалізації кадрового забезпечення та критично осмислені характерні недоліки їх втілення. Означено актуальність застосування проактивного підходу в управлінні персоналом системи МВС України та наголошено про відсутність єдиного базису нормативно-правових документів психологічного забезпечення правоохоронної діяльності підрозділів. Авторкою проаналізовані основні потенційні можливості застосування поліграфа в кадровому забезпеченні та визначені нормативно-

правові проблеми його використання.

У *другому розділі* «Психологічні засади використання поліграфу в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України» здобувачка звертає увагу на дискусійні для наукової спільноти питання. Аналіз проблеми психології «брехні», «правди» та «істини» дозволяє обґрунтувати авторську позицію щодо використання понять «поліграф» та «детектор брехні». Характеристика основних теоретичних підходів інтерпретації результатів поліграфічних досліджень зумовлює оформлення теоретичних основ представленого емпіричного дослідження. Звертає на себе увагу вдале поєднання ґрунтовного практичного досвіду здобувача та результатів емпіричного дослідження. В розділі піддалися аналізу індивідуально-психологічні особливості респондентів з врахуванням результатів обстеження на поліграфі та гендерної приналежності.

У *третьому розділі* «Шляхи та напрями удосконалення психолого-правових засад використання поліграфу в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України» на основі всебічного порівняльного аналізу сформульовано і обґрунтовано проєкт інструктивного документа для здійснення поліграфічного дослідження. В межах його розробки враховані основні дискусійні питання аналогів подібних документів в секторі безпеки та оборони; представлено відповідні науково-практичні рекомендації.

Слід підкреслити чіткість та послідовність представлення емпіричних даних, їх наглядність, адекватність інтерпретації.

В цілому дисертація сприймається як цілісна, логічна та потужна наукова праця. *Висновки* переконливі, чітко сформульовані, відповідають поставленій меті та завданням, визначають перспективи подальших наукових досліджень, а окреслена проблематика відповідає обраній спеціальності, що дає підстави оцінювати представлені висновки як авторський здобуток. Наукові положення роботи належно обґрунтовано коректними теоретичними узагальненнями з використанням достатнього масиву літературних джерел.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що

напрацьовані в результаті дослідження матеріали можуть використовуватися для психологічного забезпечення персоналу підрозділів МВС України; створення програм підвищення кваліфікації психологів-поліграфологів служб психологічного забезпечення МВС України. Автором наводяться відомості, які засвідчують, що результати дослідження використовуються в освітньому процесі закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання МВС України для підготовки персоналу психологічних служб Національної поліції України.

Достовірність та новизна наукових положень і висновків забезпечується логічним доведенням авторської позиції не лише в напрямі теоретичного обґрунтування комплексного характеру психологічних засад використання поліграфа в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України, але й відповідності їх сучасним потребам практики психологічного забезпечення в правоохоронних структурах, зокрема в напрямках професійно-психологічного відбору, професійно-психологічної підготовки, професійно-психологічного супроводження професійної діяльності персоналу підрозділів МВС України. З огляду на це потрібно акцентувати увагу на практичній значущості представленої роботи.

Варто констатувати, що дисертаційна робота Регини Анатоліївни є комплексним, ґрунтовним монографічним дослідженням психологічних психолого-правових засад використання поліграфа в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України, яке не лише доповнює існуючі уявлення про теоретичні основи піднятої для обговорення проблеми, але і пропонує їй нове наукове бачення в зазначеному контексті.

Повнота викладу у наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Результати дослідження підтверджуються та повністю відображаються у 8 публікаціях, з яких 2 статті у фахових наукових виданнях із психологічних наук, затверджених МОН України, 1 – стаття у науковому виданні іноземної держави, 4 – тези доповідей апробаційного характеру та 1 видання методичного характеру.

Усі публікації пов'язані з метою дисертації та відображають її зміст. Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України до підготовки докторів філософії.

Ознак порушення дисертанткою академічної доброчесності не встановлено. Стиль викладу матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій доступний для сприйняття. Анотація відображає основні положення дисертації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Позитивно оцінюючи науково-теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Регини Анатоліївни, вважаємо за потрібне висловити деякі зауваження та пропозиції:

1. В результаті критичного аналізу сучасного стану кадрового забезпечення автор обгрунтовано приходить до висновку про необхідність створення їх концептуальних засад з врахуванням особливостей кожного підрозділу МВС України. Водночас, в тексті дисертації не знайшли свого повноцінного відображення конкретні пропозиції змісту концепції та шляхів її втілення. Представленість в роботі конкретних пропозицій по удосконаленню зазначеного напрямку значно збагатило би роботу.

2. Підбір методів психологічної діагностики зроблено на наш погляд вдало, але з огляду на існування значної кількості опитувальників, зорієнтованих на вивчення індивідуально-психологічних особливостей особистості, доцільно було б більш докладно обгрунтувати саме обрані авторкою.

3. Науково-практичні рекомендації щодо психологічних засад використання поліграфа в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України стосуються тільки двох проблем, а саме відбору та антикорупційного менеджменту. Дисертація набула б більш практичної значущості в разі окреслення інших напрямів удосконалення та наявності відомостей щодо їх апробації.

4. Попри загальну орфографічну та стилістичну вивіреність

дисертаційної роботи, у тексті зустрічаються окремі мовностилістичні неточності та орфографічні огріхи.

Зазначені зауваження принципово не знижують якості дисертаційного дослідження, мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Регини Анатоліївни Яремчук.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Яремчук Регини Анатоліївни на тему «Психолого-правові засади використання поліграфа в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну в галузі юридичної психології і практичну значимість для психологічного забезпечення підрозділів МВС України.

Дисертаційна робота відповідає галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, та Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167, а її авторка – Регина Анатоліївна Яремчук, заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія».

Опонент:

доктор психологічних наук,
професор

В'ячеслав Казміренко

Підпис Казміренка В.А. засвідчую
Секретар Медведчук Олена Петрівна

